

Ziņojums par funkciju auditu

Valsts ieņēmumu dienestā un funkcionāli saistītās iestādēs

Ziņojums papildināts atbilstoši Ministru kabineta rīkojuma projekta „Par funkciju audita Valsts ieņēmumu dienestā un funkcionāli saistītās iestādēs ieteikumu ieviešanu” saskaņošanas rezultātā aktualizētajiem iautājumiem

1. Auditējamās jomas vispārējs apraksts

1.1. Valsts ieņēmumu dienests (VID) ir finanšu ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas pilda funkcijas un veic uzdevumus šādās jomās:

- nodokļu administrēšana;
- muitas politikas īstenošana;
- likumpārskatīšanu atklāšana valsts ieņēmumu jomā;
- akcīzes preču aprīte, nodrošinājums un uzraudzība;
- korupcijas novēršanas politikas īstenošana.

VID pamata funkcijas saistās ar ieņēmumu administrēšanu, bet akcīzes preču aprītes jomā VID īsteno arī tirgus uzraudzību. 2009.gada sākumā VID kopumā bija nodarbinātas apmēram 5280 personas, un 2009.gada budžets atlīdzībai sastādīja LVL 41,5 miljonus.

1.2. Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija (IAUI) ir Finanšu ministrijas (FM) pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas veic šādas funkcijas:

- spēļu organizēšanas licencēšana uzraudzība un kontrole;
- azartspēļu automātu un iekārtu uzskaitē, sertifikācija un uzraudzība;
- preču un pakalpojumu loteriju organizētāju licencēšana, uzraudzība un kontrole.

2009.gada sākumā IAUI strādāja 29 personas un iestādes finansējums bija LVL 488 tūkstoši (vidēji 16,8 tūkstoši gadā uz vienu strādājošo). IAUI minēto funkciju izpilde, kas īstenojama jomā, ko Eiropas Savienībā (ES) uzskata par īpašu ekonomisko darbību sektoru, kopumā nodrošina valsts politikas azartspēļu un izložu organizēšanā realizāciju. Ar IAUI funkciju izpildi tiek nodrošināta stingra minētās ekonomiskās darbības valsts uzraudzība un kontrole, kā rezultātā tiek veicināts gan spēļu godīgums un likumība, gan patērētāju maksimāla aizsardzība pret dažādiem sociālajiem riskiem. IAUI, īstenojot minētās funkcijas nozarē, kuras gada apgrozījums 2008.gadā sasniedza LVL 181 miljonu un kurā nodarbināti vairāk kā 5400 strādājošo, veicinājusi no šīs nozares LVL 50,270 miljonu ieskaitījumu valsts un pašvaldību budžetā, kas norāda uz Latvijā izveidotu un efektīvi strādājošu izložu un azartspēļu uzraudzības, uzskaites un kontroles sistēmu.

1.3. Valsts proves uzraudzības inspekcija (VPU) ir Finanšu ministrijas pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas veic šādas funkcijas:

- dārgmetālu tirgus uzraudzība (t.sk. noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas kontrole);
- dārgmetālu izstrādājumu zīmogošana ar proves zīmogiem un valsts garantijas zīmogiem;
- dārgmetāla provi vai kausējuma sastāvu apliecināšanu kvalitātes apliecību izsniegšana;

- vietu, kur veic saimniecisko darbību ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, reģistrācija;
- 1972. gada 15.novembra Konvencijas par dārgmetālu izstrādājumu pārbaudi un zīmogošanu (Konvencija) pilnvarotās iestādes funkcijas;
- dārgmetālu izstrādājumu izgatavotāju personisko zīmogu reģistrācija;
- valsts apbalvojumu izgatavošanas procesa organizēšana un kontrole.

2009.gada sākumā VPUI nodarbināja 26 personas un iestādes finansējums, ieskaitot valsts apbalvojumu iegādes, bija LVL 570,5 tūkstoši (vidēji apmēram 20 tūkstoši gadā uz vienu strādājošo). VPUI pamatdarbība saistās ar pakalpojumu sniegšanu dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu proves noteikšanas, ekspertīzes, novērtēšanas, analīzes, zīmogošanas un kvalitātes apliecināšanas jomā. Plānots, ka par sniegtajiem pakalpojumiem valsts budžetā tiks iekasēta valsts nodeva apmēram LVL 390 tūkstošu apmērā. Papildus minētajiem pakalpojumiem VPUI īsteno arī tirgus uzraudzību, un dārgakmeņu, dārgmetālu un to izstrādājumu nozarē (ieskaitot izgatavotājus, starpniekus, tirgotājus utt.) kopumā ir nodarbināti apmēram 5000 cilvēku.

2. Funkciju audita mērķis, uzdevumi un apjoms

2.1. Funkciju audita (FA) mērķis¹ bija izvērtēt iespējas vienkāršot auditā iesaistīto iestāžu institucionālo struktūru, analizēt to veicamās pārvaldes funkcijas un uzdevumus, lai apzinātu iespējas samazināt valsts budžeta dotāciju un izdevumus attiecīgajās iestādēs un sniegtu priekšlikumus par konkrētu funkciju un uzdevumu nepieciešamību un iespējām tos deleģēt privātpersonām.

2.2. FA uzdevums paredzēja²

1. Izvērtēt VPUI, IAUI un VID funkcijas un uzdevumus, tostarp izvērtējot iespēju pievienot Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekciju un Valsts proves uzraudzības inspekciju Valsts ieņēmumu dienestam.

2. Izvērtēt reorganizācijas rezultātā ietaupīto līdzekļu apjomu.

3. Sagatavot informāciju par VPUI, IAUI un VID funkciju un uzdevumu veikšanas apjomu, funkciju un uzdevumu īstenošanai izmantoto resursu, tai skaitā cilvēkresursu, atbilstību labumam, ko sabiedrība gūst no konkrētās funkcijas vai uzdevuma, kā arī funkciju un uzdevumu veikšanas nepieciešamību.

4. Sagatavot priekšlikumus par turpmākajām VID funkciju un uzdevumu optimizācijas iespējām.

2.3. FA apjoms tika ierobežots attiecībā uz VID. Ņemot vērā audita veikšanas ierobežojumus laikā un darba grupas skaitlisko sastāvu, kā arī FA uzsākšanas sanāksmē 2009.gada 19.martā, piedaloties Finanšu ministrijas valsts sekretāram, auditējamo iestāžu pārstāvjiem un Latvijas Darba devēju konfederācijas deleģētajiem nozares ekspertiem, nolemto: **FA darba grupa** veica VID darbības jomu un funkciju analīzi tādā apjomā, kāds nepieciešams secinājumu izdarīšanai par VPUI un IAUI iespējamo integrāciju VID.

¹ Saskaņā ar **Funkciju audita plāna 2009.gada pirmajam pusgadam** 2.punktu (MK 03.03.2009 rīkojums Nr.147)

² Saskaņā ar MP rīkojuma **Par funkciju audita darba grupu un funkciju audita veikšanu Valsts ieņēmumu dienestā un funkcionāli saistītās iestādēs** (12.03.09. Nr.92) 3.punktu

2.4. FA gaitā :

- tika veikta VID, VPUI un IAUI darbību regulējošo normatīvo aktu izpēte;
- auditējamo iestāžu iesniegtās sākotnēji sagatavotās informācijas (saskaņā ar funkciju audita jomu regulējošajiem tiesību aktiem) analīze;
- institūciju apmeklējumi un vadošo amatpersonu intervijas;
- konsultācijas ar nozares ekspertiem un izložu un azartspēļu, kā arī dārgmetālu izstrādājumu tirgus dalībniekiem;
- faktiskās situācijas apzināšanas rezultātā iegūtās informācijas analīze un secinājumu izdarīšana;
- FA laikā notika 3 atklātās (piedaloties nozares ekspertiem) un 5 slēgtās sēdes (tikai FA darba grupa);
- FA darba uzdevums, apjoms un tā gaita tika prezentēta arī Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas 2009.gada 1.aprīļa sēdē.

3. Funkciju audita gaitā konstatētās situācijas atspoguļojums, funkcijas, uzdevumi un riski³

3.1. Politikas plānošanas un tiesiskā regulējuma izstrādes funkcijas

Gan IAUI, gan VPUI piedalās nacionālo pozīciju un normatīvo aktu projektu izstrādes procesā, kā arī sniedz priekšlikumus atzinumiem par citu institūciju dokumentiem. Funkcijas īstenošanai ir zema intensitāte un nepastāvīgs raksturs (1 vai 2 gadījumi gadā), tās nodrošināšanai nepieciešamais darba apjoms ir mazāks kā 1 slodze. Minētajām iestādēm, īstenojot šo funkciju, pastāv risks, ka normatīvajos aktos tiek iestrādātas funkcijas, kuru veikšana nav ekonomiski pamatota.

3.2. Starpinstitūciju darbības koordinācijas funkcijas

Gan IAUI, gan VPUI koordinācijas funkcijas pilda starptautiskajā un nacionālajā līmenī:

- IAUI starptautiskā līmenī, kopš 1999.gada ir Eiropas Azartspēļu uzraudzības institūciju asociācijas (*GREF – Gaming Regulators European Forum*) sastāvā, kuras valdes locekle kopš 2001.gada ir IAUI priekšniece. Latvija kopš 2008.gada jūnija ir prezidējošā valsts minētajā asociācijā, regulāri piedalās nozarei saistošās konferencēs, Eiropas Komisijas darba grupās, vada attiecīgas darba un diskusiju grupas, sniedz ziņojumus Starptautiskā Valūtas fonda un Pasaules Bankas ekspertu komisijām par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas pasākumu veikšanu un nozares uzņēmumu attiecīgo vadlīniju izstrādāšanu, kā arī veic citas darbības. Darba apjoms šīs funkcijas īstenošanai ir līdzvērtīgs 0,4 slodzēm. Neīstenojot šo funkciju, pastāv risks nepārzināt jaunākās tendences Eiropas strauji attīstošajā azartspēļu nozarē, kas var negatīvi ietekmēt azartspēļu nozares stāvokli Latvijas Republikā;
- IAUI nacionālā līmenī sadarbojas ar citām uzraudzības iestādēm (Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Datu valsts inspekcija, Konkurences padome, Sabiedrības veselības aģentūra, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas dienests, Latvijas Pašvaldību savienība, Valsts policija), skarot plašu jautājumu loku, kā arī pilda IAUI Padomes sekretariāta funkcijas, kas kopumā sastāda 0,5 slodzes;

³ Šajā sadaļā atbilstoši FA uzdevumam tiek analizētas tikai IAUI un VPUI funkcijas

- VPUI starptautiskā līmenī sadarbojas ar citu Eiropas valstu proves uzraudzības iestādēm, aktīvi piedalās Starptautiskā proves uzraudzības iestāžu asociācijas (*IAOA - International Assay Office Association*) darbā. No 2005.gada līdz 2007.gadam VPUI pildīja asociācijas prezidenta un viceprezidenta pienākumus. VPUI pilda Konvencijas pilnvarotās iestādes funkcijas, kas nosaka iestādes kompetenci (t.sk. piedalīšanos Konvencijas pastāvīgās komitejas sanāksmēs un starplaboratoriju salīdzināšanas testos);
- VPUI nacionālā līmenī sadarbojas ar citām uzraudzības iestādēm (Valsts policija, Muita, patērētāju tiesību aizsardzības iestādes, Tirgus uzraudzības iestāžu padome).

3.3. Atbalsta funkcijas

Izdevumi iestāžu atbalsta funkciju nodrošināšanai svārstās no apmēram 6% (IAUI) līdz 10% (VPUI) no iestādes kopējā budžeta un raksturīgi, ka iestāžu pamatfunkcijas veicošie darbinieki daļu sava darba laika velta arī atbalsta funkciju izpildes nodrošināšanai.

Gan IAUI, gan VPUI nodrošina personāla vadību un apmācības, kam abās iestādēs sakarā ar to darbības specifiku tiek pievērsta pastiprināta uzmanība. Abās iestādēs ir izveidota un tiek uzturēta mājas lapa, tiek nodrošināta finanšu plānošana un grāmatvedības uzskaitē, kā arī dokumentu aprīte un lietvedība atbilstoši normatīvo aktu prasībām. IAUI uztur Vienoto izložu un azartspēļu uzraudzības informācijas sistēmu, kā arī abās iestādēs tiek veidoti dažādi reģistri tirgus uzraudzības nodrošināšanai.

IAUI atbalsta funkciju izpilde ir līdzvērtīga apmēram 4 slodzēm, bet VPUI – 4,5 slodzēm. Šo funkciju izpildei nepieciešami attiecīgi 14% un 17% iestādes cilvēkresursu.

Neveicot iestādēs funkcijas, kas saistītas ar informācijas sistēmu (reģistru) uzturēšanu un personāla apmācību, var tikt apdraudēta iestāžu pamatfunkciju kvalitatīva izpilde.

3.4. Regulēšanas funkcijas

IAUI pamatfunkcijas saistās tikai ar uzraudzības, kontroles, kā arī azartspēļu un izložu organizētāju uzskaites un analīzes uzdevumiem, un to veikšanas īpatsvars sastāda 80% no iestādes darba kopapjoma.

Licencēšana: azartspēļu organizēšanas un azartspēļu organizēšanas vietas licence (3,3 slodzes), citas licences un ar uzraudzību saistīti lēmumi (0,3 slodzes), patērīna loteriju atļaujas un paziņojumi (2 slodzes). Neveicot funkciju, rodas risks, ka bez ierobežojuma var paplašināties azartspēļu tirgus, kurā izplatās nelegālas azartspēles iesaistās likumā noteiktajām prasībām neatbilstoši azartspēļu un loteriju organizētāji, tādējādi kopumā radot valsts un sabiedrības interešu aizskārumu.

Sertifikācija: azartspēļu organizētāja iesniegumā minētās informācijas izvērtēšana attiecībā pret normatīvo aktu prasībām, kā arī pret azartspēļu automātu atbilstības sertifikātā un azartspēļu automātu spēles programmas atbilstības sertifikātā norādītajiem parametriem; azartspēļu automātu, iekārtu un programmu reģistrācija, t.sk., identifikācijas numuru un attiecīgā ceturkšņa marķējuma zīmes piešķiršana (1,2 slodzes). Funkcijas neveikšanas gadījumā pastāv risks, ka azartspēļu vietas var tikt aprīkotas ar tehniski neatbilstošām, nedrošām azartspēļu iekārtām, kas var radīt draudus gan personu veselībai (neatbilst vispārējām elektrodrošības prasībām), gan arī ekonomiskajam stāvoklim (iekārtu tehniskais aprīkojums un programmatūra nenodrošina normatīvajos aktos noteikto laimestu izmaksas procentu).

Uzraudzība: kazino inkasācijas procesa uzraudzība (6 slodzes), informācijas sniegšana VID par azartspēļu automātiem un iekārtām (0,6 slodzes), azartspēļu vietu video ierakstu pārbaude (0,1 slodze), mediju monitorings (0,5 slodzes). Funkcijas neveikšanas gadījumā pastāv risks, ka azartspēļu jomā tiks radīti labvēlīgi apstākļi dažādu krimināli sodāmu darbību veikšanai, tai skaitā, naudas atmazgāšanai un terorisma finansēšanai, kā rezultātā var rasties ievērojams valsts un sabiedrības interešu apdraudējums, ieskaitot samazinājumu valsts budžeta ieņēmumos.

Kontrole (pārbaudes): azartspēļu organizēšanas vietu pārbaudes (2 slodzes), izložu pārbaudes (0,3 slodzes), piedalīšanās loterijās un to pārbaudes (1,5 slodzes), kazino pārbaudes (1 slodze), noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pārbaudes (0,1 slodze). Kontroles funkciju izpildes nodrošināšanai Kontroles nodaļas inspektori izmanto divas automašīnas, pildot gan autovadītāju pienākumus, gan arī nesot materiālo atbildību par to uzturēšanu tehniskā kārtībā, taču nesaņemot papildus piemaksu (0,1 slodze). Neveicot kontroles funkciju, azartspēļu jomā netiks fiksēti konkrēti pārkāpumi, tai skaitā saistīti ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu, un vainīgās personas sauktas pie juridiskās atbildības, kas veicinās tiesiskā nihilisma attīstību un kopumā radīs būtisku risku tam, ka izplatīsies nelegālās azartspēles, samazināsies nodokļu ieņēmumi valsts budžetā, kā arī radīsies valsts un sabiedrības interešu aizskārums.

Azartspēļu un izložu organizētāju uzskaitē un analīze: azartspēļu un izložu organizētāju ceturkšņu un gada finanšu un saimnieciskās darbības rezultātu apkopošana un analīze (0,6 slodzes), informācijas par ieņēmumiem valsts un pašvaldību budžetos no iekasētajiem nodokļiem un nodevām (no izložu un azartspēļu nodevas un nodokļa, no nodevas par azartspēļu iekārtu marķēšanu, nodevas par preču un pakalpojumu loterijām) apkopošana un analīze un ieņēmumu prognožu sagatavošana (0,8 slodzes), stingrās uzskaites veidlapu sēriju reģistrācija (0,1 slodze). Neveicot šo funkciju, var tikt ievērojami sarežģīta un apgrūtināta budžeta ieņēmumu prognožu un statistiskās informācijas sagatavošana, kā arī vienota un pilnīga azartspēļu ieņēmumu uzskaitē, kas kopumā rada riskus tam, ka VID nespēj iekasēt pilnā apmērā normatīvajos aktos noteiktos nodokļus un nodevas.

Administratīvais process un iesniegumu un sūdzību izskatīšana, atbilžu sagatavošana, metodoloģiskās palīdzības sniegšana (2,5 slodzes). Neveicot šo funkciju, netiks nodrošināta tiesiska administratīvā procesa norise (iestādē un tiesā), tādējādi radot risku personu un valsts tiesību aizskārumam.

VPIU gadījumā tirgus uzraudzības un kontroles uzdevumu veikšana sastāda proporcionāli nelielu daļu no iestādes pamatdarbības – apmēram 13%.

Uzraudzība: saimnieciskās darbības vietu reģistrācija, personisko zīmogu reģistrācija, kas kā obligāts priekšnosacījums zīmogošanai ar Vienoto pārbaudes zīmogu noteikts Konvencijā (0,3 slodzes). Neveicot šo funkciju, rodas risks tam, ka valsts rīcībā nav ticama informācija par attiecīgām saimnieciskās darbības aktivitātēm, kā rezultātā ievērojami var tikt traucēta adekvātas informācijas sniegšana attiecīgām uzraudzības iestādēm, kā arī var tikt apdraudēta saimnieciskās darbības subjektu atbilstoša informētība par minimālajām prasībām terorisma finansēšanas un naudas atmazgāšanas ierobežošanas pasākumiem.

Kontrole: dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu saimnieciskās darbības vietu pārbaudes (2,5 slodzes), atbilstības preču drošuma prasībām kontrole (0,5 slodzes), noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pārbaudes (< 0,1 slodzi). Neveicot šo funkciju, pieaugs risks tam, ka tirgū parādās viltoti izstrādājumi, tai skaitā arī izstrādājumi, kas neatbilst preču drošuma prasībām, līdz ar to var tikt apdraudēta patērētāju tiesību aizsardzība, valsts var zaudēt

ievērojamus nodokļu maksājumus, var palielināties iespējas dārgmetālu un dārgakmeņu tirgū legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus un tā ietvaros veikt starptautiskā terorisma finansēšanu, kā arī var pieaugt negodīga konkurence.

3.5. Pakalpojumu funkcijas

VPUI pamatdarbība galvenokārt ir saistīta ar dažādu pakalpojumu sniegšanu. Iestādes darbība pakalpojumu sniegšanai sastāda apmēram 65% no kopējās darbības apjoma. Testēšanas pakalpojumi normatīvajos aktos pašreiz pielīdzināti valsts nodevas objektam.

Testēšana: dārgmetālu izstrādājumu proves noteikšana un zīmogošana (13 slodzes), dārgmetālu sastāva analīze un ekspertīze, kontrolanalīzes (2,5 slodzes), dārgakmeņu ekspertīze un novērtēšana, kvalitātes apliecību izsniegšana (1,5 slodzes). Neveicot šo funkciju, radīsies risks patērētāju tiesību aizskārumam, jo patērētājam tiks liegtas tiesības gūt pārlicību par piedāvātā dārgmetāla, dārgakmeņu un to izstrādājumu „īstumu” un kvalitāti, no kā izrietoši var mazināties cilvēku vispārīgā pārlicība par attiecīgo izstrādājumu kvalitāti un sniegtajām garantijām, kas savukārt var novest pie dārgmetālu izstrādājumu patēriņa samazināšanās vai radīt negodīgu konkurenci. Testēšanas funkcijas īstenošana ir saistīta arī ar Konvencijas prasību izpildi, bet Konvencijas pārkāpšana samazinātu Latvijas dārgakmeņu un dārgmetālu un to izstrādājumu tirgus starptautisko konkurētspēju.

Valsts apbalvojumi: izgatavošanas organizēšana un kontrole (0,2 slodzes). Šo pakalpojumu paralēli citu funkciju izpildei VPUI darbinieki sniedz Valsts prezidenta kancelejai saskaņā ar likumā „Par valsts proves uzraudzību” noteikto (15.p.). Nepildot šo funkciju, Valsts prezidenta kancelejai un Apbalvošanas padomei jāveido jauna valsts apbalvojumu organizēšanas un kontroles sistēma.

4. Funkciju audita ieteikumi par turpmāko funkciju veikšanu valsts pārvaldē⁴

Kopumā vērtējams, ka IAUI funkcijas ir daudz ciešāk saistītas ar VID ieņēmumu administrēšanas un atsevišķu kategoriju preču aprites uzraudzības funkcijām, un abas šīs iestādes īsteno galvenokārt regulācijas un kontroles uzdevumus, tādēļ IAUI pamatfunkcijas var pievienot VID – sākotnēji kā atsevišķu struktūrvienību, bet nākotnē integrējot IAUI funkcijas VID tirgus uzraudzības un kontroles struktūrvienībās.

VPUI darbība pārsvarā koncentrējas uz dārgakmeņu, dārgmetālu un to izstrādājumu atbilstības pārbaudes pakalpojumu sniegšanu, kas izpaužas kā dažādu laboratorijas testu veikšana un izstrādājumu sastāva un kvalitātes apliecināšana. Nelielu VPUI funkciju daļu – tirgus kontroli – optimālāk ir nodot VID, bet testēšanas funkcijas nodrošināšanu organizēt kā valsts kapitālsabiedrību, kas savus ieņēmumus nodrošina, iekasējot maksu par sniegtajiem pakalpojumiem.

VID ir izstrādājis reorganizācijas vīziju, kura tiks īstenota līdz 2009.gada 1.novembrim, paredzot nozīmīgas strukturālas pārmaiņas esošajā VID struktūrā, tai skaitā funkciju pārgrupēšanā, darbinieku skaita samazināšanā un pakalpojumu kvalitātes uzlabošanā. Tai pašā laikā ir jāizvērtē iespēja atteikties no VID neraksturīgām funkcijām, kas uzliktas normatīvajos aktos.⁵

⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta 27.01.2009. instrukciju Nr.3 „Kārtība, kādā plāno un veic valsts pārvaldes funkciju auditu un ievieš funkciju audita ieteikumus” 1.pielikumu

⁵ Priekšlikumu un viedokļu apkopojums par VID neraksturīgām funkcijām, no kuru veikšanas būtu pamats atteikties (pielikumā Nr.1.2.).

FA ieteikumi papildināti ar alternatīviem scenārijiem funkciju optimizācijai, ņemot vērā iesaistīto pušu ieteikumu saskaņošanas procesā izteiktos iebildumus un priekšlikumus.

Tabula Nr.1.

Nr. p.k.	Funkcijas nosaukums	Ieteikumu numerācija atbilstoši instrukcijas 1.pielikumam	Pamatojums, komentāri un cita informācija
1.	(IAUI, VPUI) Politikas plānošanas un tiesiskā regulējuma izstrāde	(2.) nodot Finanšu ministrijai	Saskaņā ar labas pārvaldības principiem politikas plānošanas un tiesiskā regulējuma izstrādes funkcijas maksimāli jākoncentrē hierarhiski augstākajā nozares institūcijā (FM), iesaistot padotības iestādes priekšlikumu izstrādes un atzinumu sniegšanas procesā. Cita starpā FM jāveido politika ar dārgmetālu izstrādājumu atbilstības uzraudzību saistīto pakalpojumu turpmākajai īstenošanai, lemjot par privātā sektora pakalpojumu sniedzēju iesaisti. Funkcijas nodrošināšanai FM nav nepieciešams papildus finansējums.
2.	(IAUI) Starpinstitūciju darbības koordinācija	(5.) samazināt sadarbības institūcijas	Likvidēt IAUI Padomi, jo līdzšinējais Padomes sastāvs un darbības modelis ir zaudējis aktualitāti (no izložu un azartspēļu tirgus ģenerētie ienākumi netiek novirzīti konkrētiem tautsaimniecības sektoriem). Padomes darbībai ir maz pievienotās vērtības, tās konsultatīvais statuss nozīmē, ka tās lēmumiem nav saistoša spēka, taču Padomes darba organizācijā un sanāksmju apmeklēšanā tiek ieguldīts laiks. Tirgus uzraudzības ietvaros inspekcija katru ceturksni notur informatīvus seminārus tirgus dalībniekiem, kas uzskatāms par pietiekamu konsultāciju metodi. Padomes likvidācija neradīs tiešus finansiālus ieguvumus, jo netiek atbrīvoti ievērojami cilvēkresursi vai uzturēšanas izdevumi.
3.	(IAUI) Atbalsta funkcijas	(4.) atteikties	Funkcijas, kas saistās ar IAUI grāmatvedību, lietvedību, materiāltehniskās bāzes uzturēšanu un personāla vadību jāintegrē VID administratīvajā aparātā, iespēju robežās nodrošinot IAUI funkciju īstenojošo darbinieku specifiskās apmācību vajadzības. Funkcijas nodrošināšanai VID nav nepieciešams papildus finansējums. <u>Alternatīvs risinājums ir IAUI atbalsta funkciju integrācija FM, virzoties uz resora atbalsta</u>

			<u>funkciju centralizāciju.</u>
4.	(IAUI) Azartspēļu, izložu un patēriņa loteriju licencēšana	(2.) nodot VID vai <u>(7.)</u> <u>saglabāt</u>	Funkcijas jānodod kopā ar esošajiem funkciju īstenotājiem un materiāltehnisko bāzi, ieskaitot arī funkcijas, kas saistītas ar uzraudzības funkciju pilnīgu nodrošināšanu (starpinstitūciju darbības koordinācija, kā arī iesniegumu, sūdzību izskatīšana un administratīvā procesa nodrošināšana). Atsevišķi jā saglabā arī IAUI Vienotā izložu un azartspēļu uzraudzības informācijas sistēma un Centralizētais kazino apmeklētāju reģistrs.
5.	(IAUI) Azartspēļu automātu un iekārtu sertificēšana	(2.) nodot VID vai <u>(7.)</u> <u>saglabāt</u>	Funkciju nodošana nepasliktinās funkciju izpildes kvalitāti, bet vienlaikus uzlabos tirgus dalībnieku uzskaiti un analīzi, kā arī pārbaužu veikšanu un kontroles īstenošanu, kas saistīta ar valsts ieņēmumu administrēšanu. Tāpat nebūtu nepieciešama īpaša procedūra informācijas sniegšanai VID par spēļu automātu un iekārtu esamību un izvietojumu.
6.	(IAUI) Izložu un azartspēļu organizētāju analīze un uzskaite	(2.) nodot VID vai <u>(7.)</u> <u>saglabāt</u>	Lai saglabātu funkcijas izpildes vienkāršotu pārņemšanu, sākotnēji jāizveido atsevišķa struktūrvienība VID centrālajā aparātā, nākotnē to sadalot uzraudzības un kontroles atzaros un integrējot tos VID attiecīgajās struktūrvienībās.
7.	(IAUI) Azartspēļu, izložu un preču pakalpojumu loteriju uzraudzība un kontrolē	(2.) nodot VID vai <u>(7.)</u> <u>saglabāt</u>	<u>Alternatīvs risinājums ir saglabāt IAUI kā atsevišķu iestādi un nodrošināt IAUI līdz šim veiktās funkcijas (izņemot atbalsta funkcijas, kas tiek integrētas FM) esošajā apjomā, atbilstoši budžeta līdzekļu iespējām un ievērojot valsts pārvaldes izdevumu samazinājumus.</u>
7.a	tai skaitā: kazino inkasācijas procesa uzraudzība	(5.) samazināt intensitāti	Samazināt kazino inkasācijas uzraudzības funkcijas veikšanas intensitāti, paredzot, ka IAUI inspektora klātbūtne kazino inkasācijas procesā tiek nodrošināta pēc nejaušas, bet slepenas izlases principa, piemēram, 50% inkasācijas procedūrām.
8.	(IAUI, VPUI) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas kontrolē	(2.) nodot VID	Nodot IAUI un VPUI funkcijas, kas noteiktas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā VID. Saskaņā ar minētā likuma 45.panta otro daļu, VID pašreiz uzrauga lielāko daļu likumā minēto subjektu, tāpēc pārbaudes, kuras veic ar mērķi novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, VID var veikt arī izložu un azartspēļu organizētāju, kā

			arī dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirgotāju un starpnieku saimnieciskās darbības vietās. Funkcijas nodrošināšanai nav nepieciešams papildus finansējums, jo līdzšinējais darba apjoms funkcijas nodrošināšanā IAUI un VPUI kopā ir mazāks kā 0,2 slodzes.
9.	(VPUI) Dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu saimnieciskās darbības vietu pārbaudes	(2.) nodot VID	Nodot saimnieciskās darbības vietu pārbaužu veikšanas funkciju VID, integrējot funkciju īstenojošos darbiniekus VID struktūrvienībā, kas ir izložu un azartspēļu uzraudzības funkciju pārņēmēja. Turklāt VID, veicot citas pārbaudes tirdzniecības vietās, ir iespējams atklāt nelegālu (neprovētu) dārgmetālu vai nesertificētu dārgakmeņu klātbūtni tirdzniecības vietās, kuras nav reģistrētas VPUI reģistrā, tādējādi kontrole kļūst pat efektīvāka kā līdz šim.
10.	(VPUI) Testēšana: dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu proves noteikšana, zīmogošana, sastāva analīze, ekspertīze, kontrolanalīze s, novērtēšana un kvalitātes apliecību izsniegšana	(6.) mainīt statusu uz valsts kapitāl- sabiedrību (3.) <u>vidējā terminā – pilnībā vai daļēji nodot privātajam sektoram</u>	Lai nodrošinātu ar izstrādājumu atbilstības uzraudzību saistīto pakalpojumu izmaksu efektivitāti un konkurenci, sākotnēji jāmaina VPUI statuss uz valsts kapitālsabiedrību, kura gūst ieņēmumus, iekasējot maksu par sniegtajiem pakalpojumiem. Tādējādi tiek samazināts valsts dotācijas apmērs, tomēr vienlaikus valsts budžetā netiks iekasēti valsts nodevas ieņēmumi. Iestādes statusa maiņa nav šķērslis Konvencijas pilnvarotās iestādes funkciju pildīšanai, jo konvencijas nolūks ir nodrošināt, ka testēšanas pakalpojumus sniedz institūcija, kas var garantēt neatkarīgu trešās puses ekspertīzi, taču konvencija neierobežo institūcijas statusu kā tādu. Arī vairākās citās valstīs (Igaunija, Dānija, Somija) testēšanas funkciju lielākajā daļā gadījumu nodrošina valstij piederošas kapitālsabiedrības. Kapitālsabiedrība turpina pildīt arī personisko zīmogu reģistrācijas funkciju, jo personiska zīmoga lietošana Latvijā nav obligāta un ir vairāk saistīta ar izstrādātāja atpazīstamību nekā tirgus uzraudzību. Minētā kapitālsabiedrība turpina veikt arī saimnieciskās darbības veikšanas vietu reģistrāciju. Tā kā saskaņā ar normatīvo regulējumu saimnieciskās darbības vietas reģistrācija ir beztermiņa un pārreģistrāciju

			<p>nepieciešams veikt tikai gadījumā, ja mainās norādāmās ziņas⁶, tad sagaidāms, ka darba apjoms funkcijas nodrošināšanai būs mazs.</p> <p>Pēc VPUI pārveidošanas par valsts kapitālsabiedrību tai jāturpina testēt izstrādājumi attiecībā uz atbilstību preču drošuma prasībām (niķeļa esamības kontrole).</p> <p>VPUI sniegtie pakalpojumi šobrīd netiek nodrošināti privātajā sektorā, galvenokārt tādēļ, ka šāda biznesa uzsākšanai būtu nepieciešamas apjomīgas investīcijas tehnoloģijās un telpu aprīkojumā, bez tam, lai neapdraudētu dārgakmeņu, dārgmetālu un to izstrādājumu tirgus dalībnieku eksportspēju, testēšanas un zīmogošanas pakalpojumam ir jābūt ticamam, neatkarīgam un tādām, kas tiktu atzīts starptautiski.</p> <p><u>Ja valdībā tiek atbalstīta kapitālsabiedrības izveide, nepieciešams apspriest arī iespējamus scenārijus šo funkciju izpildei nākotnē. Raugoties vidējā termiņā, iespējami divi galvenie rīcības virzieni:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Kapitālsabiedrības daļu pārdošana privātajam sektoram, paredzot īpašus nosacījumus, kas nepieļautu testēšanas funkcijas nonākšanu ieinteresēto pušu (izstrādājumu ražotāju vai izplatītāju vai patērētāju) rokās;</u> - <u>publiskā un privātā partnerība, apsverot pakalpojumu koncesijas līguma slēgšanu vai arī kopsabiedrības izveidi.</u>
11.	(VPUI) Valsts apbalvojumu izgatavošanas organizēšana un kontrole	(2.) nodot Valsts prezidenta kancelejai	<p>Ievērojot VPUI statusa maiņu, nodot valsts apbalvojumu izgatavošanas nodrošināšanas funkciju Valsts prezidenta kancelejai, kura lemj par jaunizveidotās kapitālsabiedrības turpmāko iesaisti apbalvojumu izgatavošanas organizēšanā un kontrolē, ņemot vērā VPUI ekspertīzi un līdzšinējo pieredzi funkcijas īstenošanā.</p>

5. Funkciju audita secinājumu un ieteikumu ieviešanas plāns

Tabula Nr.2.

Nr. p.k.	Ieteikums	Veicamā darbība	Ieteikuma ieviešanas termiņš	Atbildīgā institūcija
----------	-----------	-----------------	------------------------------	-----------------------

⁶ 20.08.2002. Ministru kabineta noteikumi Nr.367 „Kārtība, kādā reģistrējamas saimnieciskās darbības vietas darbam ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, to obligātās provēšanas un marķēšanas kārtība un neprovētu dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu uzglabāšanas kārtība”

1.	Politikas plānošanas un tiesiskā regulējuma izstrādi nodot FM	Precizēt Finanšu ministrijas nolikumu	<u>01.01.2010.</u>	FM
2.	Likvidēt IAUI Padomi	Grozījumi likumā un MK noteikumos ⁷	01.10.2009.	FM
3.	Funkcijas, kas saistās ar IAUI grāmatvedību, lietvedību, materiāltehniskās bāzes uzturēšanu un personāla vadību integrēt VID administratīvajā aparātā <u>vai arī FM atbalsta funkciju struktūrvienībās.</u>	<u>Iekšējie normatīvie akti</u>	01.01.2010.	VID <u>vai FM</u>
4.	<u>(Ieteikums īstenojams, ja atbalstīts IAUI pievienošanas scenārijs)</u> Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekciju integrēt VID, sākumā kā patstāvīgu struktūrvienību	MK rīkojums par IAUI reorganizāciju	<u>01.01.2010.</u>	FM
5.	Samazināt kazino inkasācijas uzraudzības apjomu par 50 %	Grozījumi likumā un IAUI reglamentā	<u>01.01.2010.</u>	IAUI
6.	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas kontroles funkcijas no IAUI un VPUI nodot VID	Izmaiņas likumos	<u>01.01.2010.</u>	FM
7.	VPUI reorganizēt (pārveidot) par valsts kapitālsabiedrību ar šādām funkcijām: - dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu proves	MK rīkojums par VPUI reorganizāciju	<u>01.01.2010.</u>	FM

⁷ Normatīvo aktu uzskaitījums ir pievienots ziņojuma pielikumā atbilstoši iestāžu apkopotajai informācijai

	<p>noteikšana, zīmogošana, sastāva analīze, ekspertīze, kontrolanalīzes, novērtēšana un kvalitātes apliecību izsniegšana;</p> <ul style="list-style-type: none"> - saimnieciskās darbības vietu ar dārgakmeņiem, dārgmetāliem un to izstrādājumiem reģistrēšana; - saimnieciskās darbības veicēju personisko zīmogu reģistrēšana; - 1972. gada 15. novembra Konvencijas par dārgmetālu izstrādājumu pārbaudi un zīmogošanu (Konvencija) pilnvarotās iestādes funkciju veikšana. 			
8.	<p><u>Ieteikums īstenojams, ja _____ atbalstīta kapitālsabiedrības izveide: kapitālsabiedrības darbības izvērtēšana un lēmums par turpmāko funkcijas izpildi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>valsts _____ uzņēmuma daļu pārdošana;</u> - <u>publiskās un privātās partnerības formā (pakalpojumu koncesijas līguma slēgšana _____ vai kopsabiedrības izveide).</u> 	<p><u>Funkciju nodošanas privātajam sektoram modeļa izvērtēšana un apstiprināšana:</u></p> <p>(Valsts kapitālsabiedrības daļu pārdošana vai koncesijas līguma izstrāde vai kopsabiedrības dibināšana)</p> <p><u>Attiecīgi normatīvo aktu grozījumi</u></p>	<p><u>01.01.2011.</u></p> <p><u>01.01.2012.</u></p>	<p><u>FM</u></p>
9.	Dārgmetālu,	Grozījumi	1.01.2010.	VID

	dārgakmeņu un to izstrādājumu saimnieciskās darbības vietu pārbaudes kā funkciju iekļaut VID	likumos, MK noteikumos un VID nolikumā		
10.	Valsts apbalvojumu izgatavošanas organizēšanu un kontroli nodot Valsts prezidenta kancelejai	Grozījumi likumā	<i>Pēc kapitālsabiedrības izveides</i>	FM
11.	Atteikties no VID neraksturīgām funkcijām, kas uzliktas normatīvajos aktos, FM šajā nolūkā izvērtēt iesniegtos priekšlikumus un sadarbībā ar nozaru ministrijām, ja nepieciešams, nodot tās attiecīgajam resoram	Grozījumi likumos un MK noteikumos	1.10.2009.	FM

6. Prognozētais budžeta līdzekļu ietaupījums, ja tiek īstenoti FA ieteikumi

Tabula Nr.3.

Ieteikuma Nr. <i>atbilstoši tabulas Nr.1. numerācijai</i>	Ietaupījums gadā tūkst. LVL	Piezīmes
3.	20,3	Saskaņā ar IAUI sniegto informāciju par atbalsta funkciju nodrošināšanas izmaksām (<u>uz 19.03.2009.</u>) <u>(Finanšu ietekme neatšķiras atkarībā no tā, kura iestāde pārņem atbalsta funkciju izpildi.)</u>
7.a	19,5	Funkcijas nodrošināšanā iesaistīti 7 darbinieki, kuru 75% (~5 darbinieki) slodzes aizņem inkasācijas uzraudzība. Intensitātes samazināšana par 50% - samazinās vismaz 2 amata vietas. (Vidējā mēnešalga LVL 660*2) + (VSAOI LVL 159*2) = LVL 1638 mēnesī
10.	204,5	Budžeta izdevumi samazinās par LVL 570,5 (dotācija). Budžeta ieņēmumi samazinās par LVL 390,0 (valsts nodeva), vienlaikus palielinoties par LVL 24,0 (samaksa par kapitāldaļu izmantošanu) (<u>aprēķini uz</u>

		<u>19.03.2009.)</u> <u>Pārdodot kapitālsabiedrības valstij piederošās daļas, saskaņā ar VPUI prognozēm, valsts potenciāli varētu iegūt apmēram LVL ~150,000 – LVL ~250,000 lielu peļņu.</u> <u>Slēdzot koncesiju līgumu vai veidojot kopsabiedrību, iespējamie valsts ieguvumi vēl papildus izvērtējami.</u> <u>Sākotnējos abu modeļu stipro un vājo pušu apsvērumus skatīt ziņojuma 8.punktā.</u>
Kopā:	LVL 244,30	

7. Priekšlikumi par budžeta programmu un apakšprogrammu struktūru:

7.1. budžeta programma **39.00.00** „Uzraudzība un kontrole” – kā atsevišķa budžeta programma tiek likvidēta;

7.2. budžeta apakšprogramma **39.01.00** „Dārgmetālu proves uzraudzība” – tiek likvidēta;

7.3. budžeta apakšprogramma **39.02.00** „Izložu un azartspēļu organizēšanas un norises uzraudzība” - apakšprogrammā esošie līdzekļi, kas paredzēti IAUJ tirgus uzraudzības funkcijas veikšanai tiek integrēti programmā **33.00.00** „Valsts nodokļu administrēšana”.

8. Vidējā termiņā īstenojamie ieteikumi

8.1. Izveidotās kapitālsabiedrības pārdošanas vai PPP modeļa īstenošanas stiprās un vājās puses

		<u>Atšķirīgās pazīmes</u>	
	<u>Kopīgās pazīmes</u>	<u>Kapitālsabiedrības pārdošana</u>	<u>PPP modelis</u>
<u>Stiprās puses</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>Iespēja pilnveidot pakalpojumu klāstu un apjomu;</u> <u>Iespēja piesaistīt jaunus klientus, konkurējot ar citu valstu pakalpojuma sniedzējiem;</u> <u>Darbinieku personiska ieinteresētība iestādes darba rezultātos (iestāde tērē proporcionāli</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Vidējā termiņā iespējama kapitālsabiedrības pārdošana privātajam sektoram, kompensējot valsts ieguldījumu VPUI attīstīšanā (VPUI aprēķins par iespējamo pārdošanas vērtību balstās uz testēšanas pakalpojumu ienesīguma aplēsēm, taču tas, savukārt, svārstās atkarībā no tirgus aktivitātes šajā sektorā;</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Var piesaistīt privāto partneri ar lielu pieredzi</u> <u>Valsts nezaudē pārraudzību pār jomu, bet saglabā:</u> <ul style="list-style-type: none"> <u>tiesības noteikt maksas par pakalpojumu ierobežojumus;</u> <u>iespēju noteikt likumdošanas garantijas par pakalpojuma sniegšanu;</u> <u>nosacījumus un kritērijus</u>

	<p><u>nopelnītajam, nevis izdalītajiem līdzekļiem);</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tiek nodalītas tirgus uzraudzības (VID) un testēšanas funkcijas;</u> • <u>Uzdevumu izpildē nav pārtraukumu;</u> • <u>Nav nepieciešams budžeta finansējums funkcijas nodrošināšanai</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Pārejas perioda laikā sagatavo privatizācijas modeli, ievērojot nosacījumus, lai Latvija saglabātu Konvencijas dalībvalsts statusu;</u> • <u>Process ir vienkāršāks un lētāks no darba tiesisko attiecību viedokļa (VPIL grozījumi padarījuši fleksiblu iestādes statusa maiņu);</u> • <u>Elastīga sistēma pakalpojumu cenu politikas veidošanai (valstij jānosaka maksimālās pakalpojuma cenas – kapitālsabiedrība var noteikt atlaižu politiku)</u> • <u>Ieņēmumi no maksas par kapitāla izmantošanu;</u> • <u>Valsts kapitālsabiedrība pēc dibināšanas var kļūt par publisko partneri PPP modelī (koncesijā, kopsabiedrībā).</u> 	<p><u>koncesionāram, lai Latvija saglabātu Konvencijas dalībvalsts statusu;</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <u>regulēt provies zīmoga lietošanu.</u> ○ <u>tiesības noteikt nosacījumus atsevišķu pakalpojumu sniegšanai – investīcijas tehnoloģijās, testēšanas iekārtās un pakalpojuma kvalitātē</u> ○ <u>atsavināt funkciju un infrastruktūru, ja pakalpojuma sniedzējs pārkāps PPP noteikumus.</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Nozare saņem ilglaicīgas attīstības garantijas</u>
	<p><u>Kopīgās pazīmes</u></p>	<p><u>Kapitālsabiedrības pārdošana</u></p>	<p><u>PPP modelis</u></p>
<p><u>Vājas puses</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Tiek tērēti resursi reorganizācijai (normatīvo aktu grozījumu izstrādāšanai);</u> • <u>riski, kas saistīti ar dārgmetālu tirgus uzraudzības funkcijas nodošanu VID;</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Iespēja sniegt tikai tādus sabiedrības pieprasītus pakalpojumus, kas ir saimnieciski izdevīgi;</u> • <u>Iespējama pakalpojumu sniegšanas pārtraukšana, ja uzņēmums to uzskata par saimnieciski neizdevīgu</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Atkarīgas no partnerības nosacījumiem</u>

Piezīme:

Ar ziņojuma pielikumiem var iepazīties Ministru kabineta mājas lapas sadaļā Funkciju audita komisijas sēžu materiāli (2.sēdes materiāli). Atbilstoši sēdē pieņemtajiem lēmumiem tiks precizēts arī Ministru kabineta rīkojuma projekts „Par funkciju audita Valsts ieņēmumu dienestā un funkcionāli saistītās iestādēs ieteikumu ieviešanu”.

Z. Ozola
Valsts kancelejas
Politikas koordinācijas departamenta konsultante
T.:67082974, zanda.ozola@mk.gov.lv